

**Toespraak Staatssecretaris van Defensie, Christophe van der Maat,  
ter gelegenheid van de uitreiking herinneringsmedaille  
internationale missies, gesp *NEO Kabul 2021*, in de Schouwburg  
Roosendaal op 12 december 2022**

Let op: alleen het gesproken woord telt

*'Twee keer geboren'*

\*\*\*

Geachte genodigden, vlag- en opperofficieren,  
Dames en heren, jongens en meisjes,  
En natuurlijk: beste decorandi,

Wat goed om jullie hier vandaag samen te zien.  
Diplomaten, consulaire medewerkers en militairen van alle  
krijgsmachtdelen, zij aan zij.

Jullie delen herinneringen aan een unieke missie,  
nu anderhalf jaar geleden.

Een missie die inmiddels ingehaald lijkt door nieuwe operaties,  
oefeningen, een oorlog in Oekraïne, reguliere taken en  
verantwoordelijkheden.

Het is geen geheim dat we deze uitreiking dan ook graag eerder hadden  
gepland. Maar dit momentum doet niets af aan de prestaties die jullie  
hebben geleverd.

(...)

Na het aankondigen van de terugtrekking van de Amerikaanse en  
coalitietroepen uit Afghanistan vorig jaar, namen Talibanstrijders in rap  
tempo het land over.

Al op 15 augustus 2021 viel de laatste stad, Kabul.

Het handjevol ambassademedewerkers en BSB'ers dat nog daar was,  
werd overvallen door een onmogelijke situatie.

Jullie probeerden meermaals een evacuatie op te zetten, maar vanwege  
het gevaar konden jullie echt niet langer blijven.

Daarom werd in Nederland snel een nieuw team geformeerd,  
waar de meesten van jullie deel van uitmaakten.

Vakanties werden abrupt afgebroken.  
Jullie gingen op missie met meer vragen dan antwoorden.

Maar één ding stond wel vast: iedereen was enorm gemotiveerd.  
Gedreven om tot het uiterste te gaan.  
Het overheersende gevoel was: *We gaan dit fixen met z'n allen.*

(...)

Ambassadeur Caecilia Wijgers en – de toen nog kapitein – Matthijs van het Korps Commandotroepen trokken de kar.

Centraal stonden twee locaties:  
Kabul in Afghanistan en Islamabad in Pakistan.

Later kwam nog een derde locatie in beeld: Tbilisi in Georgië;  
de *hub* van de internationale aircrews van de MRTT. Vanuit daar brachten zij de mensen die met de C-17 uit Kabul arriveerden, naar Nederland. Ook deze collega's zijn vandaag aanwezig.

Het grootste gedeelte van jullie team nam zijn intrek in Islamabad.  
Om precies te zijn op het vliegveld en in een hotel, waartussen alleen onder begeleiding van politie-escorte kon worden gependeld.

Ter plekke merkten jullie dat de lokale medewerkers vanwege de snelle opstart van deze missie niet voorbereid waren op het leveren van *host nation support*. Dat deed een beroep op jullie inventiviteit. Jullie zochten actief de samenwerking op en luitenant-kolonel Hans, defensieattaché kolonel der mariniers Allard Wagemaker en ambassadeur Wouter Plomp streken de plooiën glad.

De KDC-10 werd ter plekke omgedoopt tot 'hangaar met vleugels' en deed vervolgens dienst als jullie 'walk-in closet' en 'bevo-straatje'.

In het hotel werd een conferentiezaal omgebouwd tot OPS-room, waar luchtmachters en mariniers samen de evacuatievluchten planden. Daar vormden onder andere kapitein Rik van het 336 squadron en kapitein der mariniers Rick een sterk duo achter de schermen. *What's in a name*, zullen we maar zeggen...

Alle stoelen werden uit de C-130's gehaald om zoveel mogelijk mensen mee te kunnen nemen. Schouder aan schouder kwamen de evacuées op de grond te zitten, met lange spanbanden als riem.  
Mariniers vlogen mee om het toestel te beveiligen en onderweg de nodige medische hulp te verlenen.

Door de ligging van het vliegveld, de duisternis en het tactische karakter van de vluchten waren de landing en take-off bovendien risicovol, zoals enkelen van jullie aan den lijve hebben ondervonden tijdens de eerste vlucht naar Kabul.

Vooraf de momenten waarop jullie geconfronteerd werden met de radeloosheid van de gevluchte Afghanen, zullen altijd bijblijven.

Zoals de Afghaanse man, die aan Tamarra vroeg of zij misschien een paar schoenen over had. Zijn vrouw liep nu op blote voeten, omdat ze in de haast haar sandaal was verloren. En zij was niet de enige...

Of dat ogenblik dat je je als vlieger omdraait in de cockpit en ziet hoe je collega-marinier een Afghaan kind op zijn arm draagt en troost.

En het verzorgen van de hoofdwonden van kleine kinderen, die zij opliepen toen zij op de nek van hun vader ruw langs het prikkelgaas bij de gates schuurden. Het laat je niet onberoerd.

(...)

De medewerkers van BZ, het team van de BSB en het KCT vormden in Kabul het hart van de operatie.

In het begin was de situatie uitzichtloos, de missie nagenoeg onuitvoerbaar.

Het vliegveld was omsingeld met duizenden wanhopige mensen. Amerikaanse militairen hielden de poorten noodgedwongen gesloten. Zij hadden de chaos van het overlopen vliegveld kort daarvoor nog vers in hun geheugen.

In de buitenring gebruikte de Taliban geweld om de menigte in bedwang te houden. Sommige mensen werden verdrukt of vertrapt. Dat maakte het voor evacués gevaarlijk om bij de gates te staan.

En het kwam echt dichtbij toen jullie je eigen ambassadepersoneel middenin die mensenmassa zagen. Tegelijkertijd werden jullie bestookt met vele berichten uit Nederland: of jullie even wat mensen op wilden halen bij de gate? Ze stonden al een paar uur te wachten...

Alsof het zó gemakkelijk was.

In Nederland werd niet gezien hoe heftig het er in werkelijkheid aan toe ging. In twee dagen tijd hadden operators met moeite twintig mensen gered, en dat met gevaar voor eigen leven.

Dat kwam nog niet in de buurt van de honderden namen die nog op de Nederlandse lijst stonden. Een aantal dat bovendien fors groeide na de aangenomen motie in de Tweede Kamer.

Jullie wil om de impasse te doorbreken, was dan ook groot. Die doorbraak kwam op de derde dag, op initiatief van drie commando's.

Zij ontdekten nog een poort aan de zuidzijde. Het grote verschil met de andere gates was dat mensen zich langs de gehele lengte van de muur voor de ingang konden verzamelen, parallel aan het naastliggende riool. Hierdoor hadden jullie meer overzicht en konden jullie de Nederlandse evacuées dichterbij laten komen.

Het nieuwe plan werkte. De *Holland Gate* werd een feit.

Die nacht tilden jullie ruim tweehonderd mensen naar de vrijheid. Een enorme boost, voor het hele team.

Het idee van het drietal maakte uiteindelijk het verschil voor velen. En één van die drie was korporaal der eerste klasse Simmie Poetsema.

Een dierbare collega, die we deze zomer veel te vroeg verloren tijdens een noodlottig schietincident in de Verenigde Staten. Hij stierf exact één jaar nadat de evacuatiemissie ten einde kwam en jullie in het vliegtuig terug naar Nederland zaten.

Beste Ronald, Petra en Ruud, Zoé en Joeri,  
Ik vind het ontzettend sterk dat jullie er vandaag zijn.

Simmie heeft veel voor het korps, zijn kameraden en deze missie betekend. Hij was een dappere en zorgzame medic. Blonk uit in het helpen van anderen. Eigenlijk kun je zeggen dat deze operatie op Simmies lijf was geschreven.

We vergeten hem niet.

(...)

Het succes van de operatie kwam ook voort uit de verbondenheid van jullie team en de kracht van jullie civiel-militaire samenwerking.

Geen wonder, want het werk was uitputtend en de dreiging hoog. De versterking van ambassadeur Michel Rentenaar uit Irak, defensieattaché overste Sven de Bruijn en nieuwe consulaire medewerkers uit Nederland was dan ook meer dan welkom.

Die laatste groep, initieel maar twee mensen (!), had de ongelofelijk zware taak om onder deze omstandigheden het juiste besluit te nemen wie wel mee mocht, en wie niet. Dat is heftig.

Operators hebben mensen die niet op de Nederlandse lijst stonden weer terug over de muur moeten tillen. Andersom redde niet iedereen op de lijst het om op tijd bij de *Holland Gate* te komen.

Hoe graag jullie ook wilden:  
Niet iedereen kon worden gered.  
Dat doet wat met je.

(...)

Op 26 augustus liep het ultimatum af en moesten jullie Kabul verlaten.  
Vlak voor het vertrek van de laatste groep vond een zelfmoordaanslag plaats in de buurt van de *Holland Gate*.

Een paar uur eerder... en het had anders kunnen aflopen voor jullie team.

Dat lot zou waarschijnlijk ook de Afghaanse Najla treffen. Toen zij na haar vlucht vorig jaar in Nederland aankwam, vertelde zij:

“Ik ben twee keer geboren.  
Eén keer toen ik op de wereld ben gezet. En één keer toen ik door een Nederlandse militair letterlijk uit het riool ben getrokken. Als hij dat niet had gedaan, hadden de Taliban mij uit elkaar gerukt. Dat weet ik zeker.”

Najla heeft haar leven, haar ‘tweede geboorte’, aan jullie te danken.

En zij niet alleen.

Ook mensen die het vanwege hun bijzondere inzet voor vrijheid en mensenrechten nooit onder een Talibanregime zouden overleven.  
En mensen die aan onze zijde hebben gestreden tegen de Taliban en ons hebben geholpen bij ons diplomatieke en ontwikkelingswerk.

Al die mensen, en hun gezinnen.

Dat besef maakte deze missie niet alleen operationeel, maar ook psychisch impactvol.

Dames en heren, collega’s,

Ik rond af.

In negen dagen tijd hebben jullie zeker 1.860 mensen gered.  
Dat is ruim vier keer zoveel als initieel de opdracht was.  
Jullie hebben als team alles op alles gezet,  
terwijl jullie ook zelf door het oog van de naald zijn gekropen.

Jullie gaven het beste van jezelf, onder zeer moeilijke en gevaarlijke omstandigheden. Dat verdient grote waardering en respect.

Daarom reiken wij jullie de herinneringsmedaille internationale missies uit met de gesp *NEO Kabul 2021*.

Maar eerst geef ik het woord nog aan de CDS, generaal Eichelsheim.

0-0-0